

MỘT SỐ BIỆN PHÁP NHẪM NÂNG CAO NHẬN THỨC VỀ TẦM QUAN TRỌNG CỦA MÔN HỌC GIÁO DỤC QUỐC PHÒNG VÀ AN NINH CHO SINH VIÊN TRONG GIAI ĐOẠN HIỆN NAY

Nguyễn Trung

Trung tâm Giáo dục Quốc phòng và An ninh Đại học Thái Nguyên

Tóm tắt: Mục tiêu môn học giáo dục quốc phòng và an ninh là nhằm trang bị cho sinh viên kiến thức quốc phòng và an ninh để phát huy tinh thần yêu nước, truyền thống dựng nước và giữ nước, lòng tự hào, tự tôn dân tộc, nâng cao ý thức, trách nhiệm, tự giác thực hiện nhiệm vụ quốc phòng và an ninh, bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa. Tuy nhiên dạy học trong thời kỳ mà cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ 4 tác động một cách sâu sắc như hiện nay thì dạy học sao cho hiệu quả là một vấn đề mà ngành giáo dục luôn trăn trở và tìm tòi những biện pháp khắc phục. Phải kết hợp nhiều biện pháp khác nhau nhưng trước hết phải tạo sự hấp dẫn của môn học giáo dục quốc phòng và an ninh làm động lực cho sinh viên học tập ở các cơ sở giáo dục hiện nay là việc làm rất cần thiết. Giải quyết được vấn đề trên sẽ làm cho môn Giáo dục quốc phòng và an ninh trở nên ý nghĩa hơn, sinh động hơn và được sinh viên yêu mến hơn góp phần hoàn thành mục tiêu, yêu cầu của môn học.

Từ khóa: Giáo dục quốc phòng và an ninh, Giảng viên; Sinh viên; Nhận thức.

SOME MEASURES TO RAISE AWARENESS OF THE IMPORTANCE OF NATIONAL DEFENSE AND SECURITY EDUCATION FOR STUDENTS IN THE CURRENT PERIOD

Nguyen Trung

Center for National Defense and Security Education, Thai Nguyen University

Abstract: The goal of the National Defense and Security Education (NDSE) course is to equip students with knowledge in defense and security, fostering patriotism, national traditions of defense and preservation, pride, and national dignity. It aims to enhance students' awareness, responsibility, and voluntary commitment to fulfilling national defense and security duties and protecting the Socialist Republic of Viet Nam. However, in the context of the profound impacts of the Fourth Industrial Revolution, ensuring the effectiveness of teaching this subject is a concern for the education sector, which constantly seeks solutions. It is essential to combine various methods, but above all, making the NDSE subject more engaging is a crucial motivation for students at educational institutions today. Addressing this issue will help make the course more meaningful, dynamic, and appealing to students, thereby contributing to the achievement of its educational goals.

Keywords: National Defense and Security Education, lecturers, students, awareness.

Nhận bài: 09/05/2025

Phản biện: 10/06/2025

Duyệt đăng: 13/06/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

“Giáo dục quốc phòng & an ninh là một bộ phận của nền giáo dục quốc dân, là một nội dung cơ bản trong xây dựng nền quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân; có ý nghĩa quan trọng trong chiến lược đào tạo con người mới xã hội chủ nghĩa, có vai trò và ý nghĩa rất to lớn trong giáo dục nâng cao ý thức, phẩm chất của con người Việt Nam có bản lĩnh, tính kỷ luật, tác phong chính quy và nhân thức rõ nghĩa vụ và trách nhiệm bảo vệ Tổ quốc mình”. Tuy nhiên trong tổ chức thực hiện công tác giáo dục quốc phòng, an ninh còn bộc lộ một số hạn chế: Nhận thức và trách nhiệm đối với nhiệm vụ giáo dục quốc phòng, an ninh trong tình hình mới của một số cấp ủy, chính quyền, bộ, ngành, của một bộ phận cán bộ, đảng viên trong đó có cả cán bộ chủ chốt các cấp, các ngành chưa sâu sắc, do đó trách nhiệm chưa cao, chưa thực sự quan tâm lãnh đạo, chỉ đạo, đầu tư đúng mức cho công tác này, cá biệt còn có cán bộ chủ chốt ngại

đi học bồi dưỡng kiến thức quốc phòng, an ninh. Tỷ lệ cán bộ, đảng viên được bồi dưỡng kiến thức quốc phòng, an ninh chưa cao, nhất là các doanh nghiệp lớn của Nhà nước. Tuyên truyền giáo dục quốc phòng toàn dân trên các phương tiện thông tin đại chúng chưa được coi trọng, hiệu quả thấp. Giảng viên giáo dục quốc phòng và an ninh chưa đáp ứng yêu cầu về số lượng và chất lượng, phương pháp tổ chức thực hiện ở nhiều cơ sở giáo dục - đào tạo chậm đổi mới nên chất lượng giáo dục quốc phòng, an ninh còn nhiều hạn chế, nhất là ở các trường trung học phổ thông, trung học chuyên nghiệp, dạy nghề và một số trường cao đẳng, đại học. Đổi mới phương pháp giảng dạy môn giáo dục quốc phòng và an ninh là một yêu cầu có tính cấp thiết hiện nay. Để nâng cao chất lượng môn học này cần phải thực hiện đồng bộ các giải pháp như thay đổi tư duy nhận thức về vai trò môn học và phương pháp dạy học, sau đó

là sự nỗ lực phấn đấu của cả giảng viên, sinh viên, sự hỗ trợ của cơ quan các cấp, của lãnh đạo chỉ huy các cơ sở đào tạo... Nhưng trước tiên phải biết tạo động lực hấp dẫn cho sinh viên trong học tập môn GDQP&AN tại các trường cao đẳng, đại học hiện nay thì công tác giảng dạy và học tập môn học GDQP&AN sẽ đạt hiệu quả cao hơn trong thời gian tới. Xuất phát từ thực tế và trong xu thế đổi mới dưới tác động của cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ 4, sự phát triển của cả hệ thống giáo dục hiện nay, môn GDQP&AN cũng cần có những thay đổi căn bản, đó vừa là khó khăn, vừa đặt ra yêu cầu cao đối với công tác GDQP&AN nói chung, cho các cơ sở giáo dục, thầy cô và sinh viên nói riêng.

Nhận thức rõ điều này, thời gian qua, ở các trường cao đẳng, đại học cả nước đã có nhiều giải pháp đồng bộ, đột phá, thực hiện đổi mới nội dung, chương trình GDQP&AN gắn với đổi mới phương pháp giảng dạy, quản lý rèn luyện, hoạt động ngoại khóa tạo hứng thú trong quá trình học tập cho sinh viên. Do vậy, nghiên cứu đề xuất *“một số biện pháp nhằm nâng cao nhận thức về tầm quan trọng của môn học giáo dục quốc phòng và an ninh cho sinh viên trong giai đoạn hiện nay”* là vấn đề mà thực tiễn đang đặt ra rất cấp thiết.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Các nhân tố ảnh hưởng đến nhận thức tầm quan trọng của GDQP&AN cho sinh viên học tập tại các cơ sở giáo dục hiện nay

Nhận thức của sinh viên về vị trí, vai trò môn GDQP&AN hiện nay

Nhận thức đối với tầm quan trọng, sự cần thiết và trách nhiệm của sinh viên học tập môn GDQP&AN cũng là một trong những trở ngại rất lớn làm cho việc giảng dạy chưa thật sự được hiệu quả, một số sinh viên họ cho rằng đối với môn học này như một nội dung bắt buộc, học cho qua. Được biểu hiện bởi việc sinh viên không quan tâm nội dung của môn học, không tích cực nghe giảng... không lấy mục tiêu học tập để nâng cao kiến thức, nâng cao sự hiểu biết làm trọng tâm, có những bình luận, ý kiến không chọn môn GDQP&AN là học phần bắt buộc mà nên đưa vào các học phần tự chọn, xem việc học môn GDQP&AN không có ý nghĩa, không giúp ích gì cho bản thân trong quá trình lập nghiệp sau này. Cho nên, từ nhận thức không thấu đáo dẫn đến hành động không đúng *“Tư tưởng không thông, mang bình tông không nổi”*.

Nội dung trong chương trình đào tạo môn GDQP&AN

Về nội dung môn học, sinh viên cho rằng nội dung chưa phù hợp, các nội dung môn học GDQP&AN không thực tế, không như nhu cầu, không hợp với ngành mình theo học, chương trình học tập còn mang tính lý luận nhiều, trừu tượng gò ép cao, thiếu thực tiễn... Trong khi đó, sinh viên lại cho rằng họ cần nhiều hơn những kiến thức thực tế, cần có các kỹ năng để có thể đánh giá vấn đề xã hội liên quan đến nội dung môn học, kỹ năng vận dụng lý thuyết cũng như nội dung thực hành quân sự của môn học một cách hiệu quả vào đời sống...

Phương pháp giảng dạy và vai trò của giảng viên

Có nhiều giảng viên đã khẳng định được thực lực của mình bằng những bài giảng hấp dẫn, thuyết phục được sinh viên. Tuy nhiên cũng có nhiều giảng viên đã nắm vững kiến thức quân sự nhưng những kiến thức liên môn khác lại hạn chế. Do vậy khi giảng bài thường bị khô khan, bó hẹp không mở rộng được, đặc biệt là các bài về lý thuyết mang tính lý luận hoặc khoa học xã hội nhân văn. Thậm chí có giảng viên sử dụng phương pháp giảng dạy truyền thống nên buổi học bị nhàm chán, sinh viên chấp nhận nội dung một cách miễn cưỡng.

Vật chất thao trường và các điều kiện phục vụ học tập

Về vật chất thao trường và các điều kiện phục vụ học tập thiếu, nguồn tài liệu tham khảo ít... chưa thực sự tạo hứng thú cho người học. Sinh viên khó tìm kiếm hoặc chưa xác định được đâu là tài liệu tham khảo phù hợp cũng đang là một trở ngại khiến người học ít nghiên cứu sâu các nội dung môn học. Để môn học có chiều sâu, không những đòi hỏi giảng viên nghiên cứu mà sinh viên trong quá trình học tập cũng cần thực hiện các nghiên cứu liên quan để tìm ra cái mới, cái còn vướng mắc mà trong giáo trình chưa làm rõ. Muốn thực hiện nghiên cứu thì tài liệu tham khảo là rất cần thiết, nhưng vì nội dung khá đặc thù, liên quan nhiều lĩnh vực mà nguồn tài liệu ở nhà trường thì có giới hạn nên hiện nay giảng viên và sinh viên còn khá rụt rè, chưa mạnh dạn trong thực hiện nghiên cứu đây cũng chính là yếu tố làm cho nội dung môn học ít có sự mới mẻ. Chính vì những lý do nêu trên đã làm cho môn học trở nên thiếu hấp dẫn, khô khan, người học không thiết tha với môn học; thái độ học tập không tích cực; mục đích học môn quốc phòng và an ninh chỉ dừng lại ở mức đủ điểm để hoàn thành môn học vì nó là điều kiện để tốt nghiệp và cảm thấy không có động lực học tập môn GDQP&AN.

2.2. Một số giải pháp nhằm nâng cao nhận thức về tầm quan trọng của môn học GDQP&AN cho sinh viên trong giai đoạn hiện nay

Một là, tăng cường công tác giáo dục tư tưởng tạo động lực cho sinh viên học tập môn GDQP&AN tại các trường cao đẳng, đại học hiện nay.

Đây là bước đầu tiên cần phải thực hiện nếu muốn chất lượng dạy và học được nâng cao. Việc làm này rất quan trọng vì nhận thức có thông suốt, đúng đắn thì sẽ hướng hành động đi đúng mục tiêu, nhận thức là một trong những yếu tố có tác động đến hành vi cá nhân, khi nào sinh viên có thể nhận ra rằng việc học môn GDQP&AN là trách nhiệm của người sinh viên, học là để thể hiện trách nhiệm của bản thân đối với quê hương, với tổ quốc, xem việc học môn GDQP&AN như một nhu cầu không thể thiếu, điều kiện cần để trang bị cho bản thân tinh thần đoàn kết tập thể, hướng cho các em làm việc theo nguyên tắc, kỷ luật, kỷ cương hành động đúng đắn, tránh được những thói quen tùy tiện, khơi dậy và nêu cao tinh thần yêu nước của thế hệ trẻ, tăng cường khối đại đoàn kết toàn dân tộc, củng cố vững chắc niềm tin của sinh viên đối với Đảng và Nhà nước, chống lại mọi âm mưu chia rẽ, phản động của các thế lực thù địch trong và ngoài nước. Tạo cơ sở cho các em tu dưỡng và hoàn thiện kỹ năng sống, bổ sung tri thức khoa học và xã hội thì sinh viên sẽ tích cực học tập, nghiên cứu. Để đạt được điều đó phải tăng cường sự lãnh đạo, chỉ đạo của đội ngũ cấp ủy Đảng các cấp đối với nhiệm vụ này và tiếp tục làm tốt việc quán triệt nhiệm vụ, xây dựng động cơ, trách nhiệm cho đội ngũ cán bộ quản lý giáo dục, giáo viên, giảng viên, học sinh, sinh viên.

Hai là, cập nhật, đổi mới và hoàn thiện nội dung môn học GDQP&AN cho phù hợp với thực tiễn trong tình hình mới.

Bám sát mục tiêu, yêu cầu của môn học, những vấn đề mới về nhiệm vụ quốc phòng và an ninh, nhất là những quan điểm, tư duy mới của Đảng về bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới; bám sát thực tiễn để điều chỉnh nội dung cho phù hợp thực tế, với mọi đối tượng; các nội dung cần thiết thực, tránh lý thuyết lan man dàn trải, nhiều nội dung trùng nhau để giảm bớt số lượng chuyên đề, giảm thời lượng mà vẫn đảm bảo được nội dung cốt lõi, nội dung sẽ tập trung hơn, người học có thể hiểu sâu sắc các kiến thức môn học. Giáo trình giảng dạy phải được thống nhất. Quá trình giảng dạy giảng viên tập hợp các vấn đề vướng mắc, hạn chế để đề xuất điều chỉnh, bổ sung cho phù hợp.

Ngoài ra dựa vào tình hình thực tế đang diễn ra, người dạy có thể bổ sung, cập nhật, làm rõ thêm một số nội dung cần thiết mà trong giáo trình chưa thể hiện nhưng vẫn đảm bảo nội dung chính, cốt lõi theo giáo trình giảng dạy chuẩn.

Ba là, cần đổi mới mạnh mẽ phương pháp giảng dạy học môn Giáo dục quốc phòng an ninh.

Một trong những khâu hết sức quan trọng và có ý nghĩa quyết định. Tăng cường vận dụng các phương pháp dạy học tích cực, ứng dụng công nghệ thông tin trong giảng dạy, quán triệt quan điểm trong giáo dục, huấn luyện: “*lý thuyết phải gắn với thực hành, lấy thực hành làm chính; truyền thụ những kinh nghiệm thực tiễn cho người học*”; tăng cường các hoạt động ngoại khóa;... Qua đó giúp người học trưởng thành toàn diện, có kỹ năng quân sự, an ninh cần thiết sẵn sàng thực hiện nhiệm vụ khi tổ quốc cần.

Để đạt được điều đó một yêu cầu đối với giảng viên, giáo viên luôn phải đặt trong thể “*động*” không thể “*tĩnh*” khi nhu cầu hiểu biết của sinh viên và thực tế đòi hỏi ngày càng cao. Muốn phát huy được tính chủ động, sáng tạo, tích cực học tập của sinh viên thì người giảng viên phải có kiến thức chuyên sâu và kỹ năng giảng dạy, luôn luôn tiếp thu nghiên cứu về tri thức và phương pháp dạy học phù hợp và bám sát đặc thù bộ môn, kích thích được tính chủ động, tích cực đóng góp xây dựng bài của sinh viên, tạo giờ học trên lớp thành một buổi đối thoại, giao lưu tri thức giữa người dạy và người học, lớp học là môi trường thuận lợi để sinh viên có điều kiện tham gia ý kiến, trình bày tham luận, thuyết trình những vấn đề nhận thức mà mình được nghiên cứu kết hợp với vấn đề thực tiễn mình đang đối mặt. Bản thân người giảng viên không ngừng trau dồi kiến thức cả về lý luận lẫn thực tiễn của nhiều lĩnh vực, giỏi chuyên môn và kiến thức xã hội. Giảng viên là người giữ vai trò mà họ đang quan tâm, từ đó sinh viên có thể tự rèn luyện được khả năng tư duy, sáng tạo; thói quen tự học, tự tìm hiểu và trang bị kiến thức cho bản thân. Đây là yếu tố quyết định chất lượng học tập, chất lượng đào tạo.

Bốn là, lan tỏa hình ảnh Bộ đội Cụ Hồ, truyền lửa tinh thần yêu nước cho sinh viên vừa tạo ra sự hấp dẫn, vừa là trách nhiệm của “người thầy mang quân phục màu xanh”.

Trong bối cảnh hiện nay, giữ vững và phát huy phẩm chất Bộ đội Cụ Hồ, làm cho “*hình ảnh cao quý*” ấy tiếp tục tỏa sáng, là niềm tin, sự kiêu hãnh, lòng tự hào và ngưỡng mộ của nhân dân

cũng như bạn bè quốc tế, đây là trách nhiệm của toàn Đảng, toàn dân, của cả hệ thống chính trị nước ta. Danh dự, trách nhiệm đó có cả những giảng viên GDQP&AN là dân sự - người thầy mang quân phục màu xanh. Bộ đội Cụ Hồ một hình ảnh vừa cao đẹp vừa gần gũi thân thương, sẽ tạo ra hiệu ứng cao có giá trị giáo dục đạo đức, nhân cách lối sống cho sinh viên rất tích cực; theo đó sinh viên hiểu được những giá trị truyền thống dân tộc, noi gương các thế hệ cha anh đi trước, luôn tin tưởng vào sự nghiệp cách mạng, cùng với tiếp thu tri thức làm hành trang vững vàng cho mình bước vào thời đại cách mạng công nghiệp 4.0.

Mỗi giảng viên GDQP&AN đặc biệt đội ngũ giảng viên là sỹ quan QĐNDVN, không chỉ tự hào mà còn phải biết làm lan tỏa hình ảnh Bộ đội Cụ Hồ trong sinh viên – một hình ảnh cao đẹp sáng ngời được nhân dân ta kính trọng và tôn vinh. Có thể nói làm lan tỏa hình ảnh, phẩm chất Bộ đội Cụ Hồ là sứ mạng của mỗi người giảng viên GDQP&AN - người mang quân phục màu xanh - màu của núi rừng - màu của niềm tin và hi vọng - màu của sự sống và màu của hòa bình. Làm lan tỏa hình ảnh Bộ đội Cụ Hồ truyền thống phẩm chất cao đẹp của người quân nhân cách mạng ấy đã thực hiện được phần lớn mục tiêu GDQP&AN. Đó là *“phát huy tinh thần yêu nước, truyền thống dựng nước và giữ nước, lòng tự hào tự tôn dân tộc, nâng cao ý thức, trách nhiệm, tự giác thực hiện nhiệm vụ QP, AN, bảo vệ tổ quốc Việt Nam XHCN”*.

III. KẾT LUẬN

Để xây dựng và bảo vệ vững chắc Tổ quốc Việt

Nam XHCN chúng ta cần xây dựng thể trận quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân vững chắc. Việc nâng cao nhận thức về tầm quan trọng của môn học giáo dục quốc phòng và an ninh trong giai đoạn hiện nay tại các trường cao đẳng, đại học hiện nay góp phần rất lớn vào việc xây dựng thể trận đó. Chính vì vậy, việc GDQP&AN cho các đối tượng là một nhiệm vụ hết sức quan trọng, trong đó sinh viên ở các trường cao đẳng, đại học là một lực lượng hùng hậu, có sức khỏe, có trình độ học vấn, có tiềm năng sáng tạo, có khả năng tiếp cận và làm chủ khoa học kỹ thuật hiện đại, chủ nhân tương lai của đất nước. Ngoài ra, môn học này còn có tác dụng rèn luyện kỹ năng sống, tác phong nghiêm túc, tinh thần đoàn kết, ý thức tổ chức kỷ luật trong học sinh viên.

Các giải pháp nhằm nâng cao nhận thức về tầm quan trọng của môn học giáo dục quốc phòng và an ninh cho sinh viên trong giai đoạn hiện nay là vấn đề có ý nghĩa thực tiễn cao - thiết thực và hữu ích hiện nay. Việc đổi mới làm hấp dẫn môn học giáo dục quốc phòng và an ninh ở các cơ sở giáo dục trong giai đoạn hiện nay, tạo hứng thú cho sinh viên trong học tập là vô cùng cần thiết, để khi nói tới môn học này là sinh viên hào hứng góp phần xây dựng “thể trận lòng dân” như tinh thần nghị quyết Đại hội XIII của Đảng. Qua đánh giá thực trạng và với năm giải pháp được rút ra hy vọng những thông tin của bài viết sẽ giúp các quý vị có được sự tham khảo bổ ích nhất góp phần xây dựng cơ quan đơn vị của mình vững mạnh và ngày càng phát triển, là địa chỉ đỡ cho học tập và rèn luyện của sinh viên.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Chỉ thị 12-CT/TW, ngày 03/5/2007 của Bộ Chính trị (khóa X) về *“Tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác GDQP&AN trong tình hình mới”*.
2. Đảng cộng sản Việt Nam. (2007). *Chỉ thị 12-CT/TW của Bộ chính trị về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác giáo dục quốc phòng, an ninh trong tình hình mới*.
3. Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII, Tập 1*, Nxb CTQG, H. 2021.
4. Hướng dẫn 175/HD-HĐGDQPAN, ngày 24/3/2017 của Hội đồng Giáo dục Quốc phòng và An ninh Trung ương.
5. Luật GDQP&AN, Nghị định 13/2014/NĐ-CP, ngày 25/02/2014 của Chính phủ quy định chi tiết và biện pháp thi hành Luật GDQP&AN.
6. Thông tư liên tịch 123/2015/TTLT-BQP-BGDĐT-BLĐT BXH, ngày 05/11/2015 quy định tổ chức, hoạt động của trung tâm GDQP&AN, liên kết Giáo dục Quốc phòng và An ninh của các trường cao đẳng, cơ sở giáo dục đại học.